

Polku talvien pelastamiseen

VAIKUTA POLITIIKKAAN

Jotta talvet voidaan pelastaa, koko yhteiskuntaa täytyy muuttaa. Käytä äänioikeuttasi ja äänestä vain ehdokkaita, jotka pitävät ympäristömme puolta. Kerro, että he menettävät äänesi, elleivät aja riittävän kunnianhimoista ilmastopoliitikkaa.

OLE ÄÄNESSÄ

Puhu ilmastomuutoksesta ystäville, perheellesi ja työtovereillesi sekä sosiaalisen median verkostoissasi. Ilmastoaktivismia ei ole ilman aktiiveja.

OPIKESKELE

Lue ilmastomuutoksesta netistä, kirjoista sekä luotettavista tiedotusvälineistä ja kerro oppimastasi muille.

ELÄ YKSINKERTAISEMMIN

Vähennä kulutustasi, älä osta mitään turhaa, käytä tavaroita uudelleen ja pidempään sekä kierrätä se mitä et enää tarvitse.

SYÖ ILMASTOYSTÄVÄLLISESTI

Syö kasvispainotteisesti ja vältä eläinperäisiä tuotteita, älä heitä ruokaa roskiin ja suosi vastuullisesti tuotettuja elintarvikkeita.

MATKUSTA FIKSUMMIN

Matkusta lähelle, suosi joukkoliikennettä, valitse juna lentämisen sijaan ja jos lennät ole kohteessa kerralla pidempään.

ÄÄNESTÄ LOMPAKOLLASI

Suosi yrityksiä, joiden tuotteet ja toimintatavat ovat ympäristöystävällisiä ja joille ympäristöstä huolehtiminen on etusijalla.

Siv Knudsen: Minne se kiire on?

Kirjoittaja on Siv Knudsen, POW-lähettiläs, ympäristökasvattaja, lumi- ja rullalautailija, joka pyrkii hidastamaan oman elämänsä tahtia, lisäämällä luonnossa oloa ja vähentämällä työntekoa.

Meidän suomalaisten on helppo upota omaan kuplaamme; käydä töissä tai koulussa, täyttää päivä erilaisilla kiireillä, harrastaa, elää elämää. Murheet pyörivät usein rahan ja terveyden ympärillä; ruoka ja harrastukset ovat kalliita ja yhteiskunnan tahtiin piilotettu kiire luo stressiä. Sosiaalisen median paine, miltä elämän tulisi näyttäytyä ulospäin, tuskin lisää hyvinvointia.

Aina on kiire. Liikenteessä, kassajonossa, matkalla töistä kotiin. Aikaa ei ole hukattavaksi. Tätä kiirettä helpottamaan on tehty pitsa-automaatteja, ham-purilaisravintolojen drive in -kaistoja ja nettikauppojen alennuskoreja. Silti mikään ei riitä. Uusi teepaita, uusimman malliston sukset, herkullinen suklaa. Ne tuottavat hyvän olon hormonin dopamiinin ryöpyn, mutta pian tarvitsemme sitä lisää, jotta pysyisimme tyytyväisinä. Samalla tavalla aivomme palkitsee meidät dopamiinilla, nähdessämme tykkäykset sosiaalisen median postauksissamme.

Kaiken tämän keskellä helpos-ti unohtuu, että jokainen tuote, jonka ostamme joko tuottaaksemme itsellemme dopamiini-ryöpyn tai tyydyttääksemme perustarpeitamme, on jonkun

toisen ihmisen tekemä, tuotta-ma, keräämä, paakkama ja lähet-tämä. Todennäköisesti tuote on tehty toisella puolella maailmaa. Silti tuotteitamme tekevät ihan samanlaiset ihmiset kuin sinä ja minä.

Unohdamme myös, ettei yh-tään ostamaamme (tai jo omis-tamaamme) tuotetta olisi ilman luontoa. Jokainen asia ja esine ympärillämme tulee luonnosta. Metalleja ja mineraaleja autoihin ja puhelimiin kaivetaan kaivok-sista (joita kukaan ei lähimailleen länsimaissa halua), kaikki muo-viesineet tehdään öljystä, jota kaivetaan maaperästä, skeittilau-toja ja lätkämailoja varten kaa-detaan puita, ja vaatetuotanto se vasta ongelmallista ympäristölle onkin. Jokainen ostoksemme on jättänyt jälkensä luontoon ja sii-hen paikalliseen ympäristöön, josta se on Suomeen kuljetettu.

Voisimmeko parantaa omaa hyvinvointiamme sekä säästää luonnon resursseja, voimmeko hakea dopamiiniryöppyä kes-tävämmistä paikoista?

Niitä voi pikkuhiljaa lisätä arkeen esimerkiksi (lähi)metsä kävelyillä, pysähtymällä tarkkai-lemaan lintuja ja eläimiä, silittä-mään kotieläimiä tai auttamalla toista ihmistä vaikka avaamalla tuntemattomalle oven. Nämä kaikki tuottavat samanmoisen dopamiiniryöpyn kuin sometyk-käykset, ja täyttävät sielua sekä lisäävät hyvinvointia kestävällä tavalla. Hidastetaan tahtia.

Äkäslompololainen Keijo Taskinen on riistabiologi, joka kirjoittaa, valokuvaa ja pyrkii katselemaan maailmaa eläinten, toislaisten ystäviemme, silmin. Hetkiä Keijon matkassa -sarja ilmestyy kevään jokaisessa Kuukkelissa.

Citius, Altius, Fortius

Nopein, myrkyllisin, julmin, vanhin... kirjahyllyn aar-teita on Eläinmaailman ennätykset, jonka puhkilo in lapsena.

Eläinten suorituskykyä vertailtaessa on päätettävä, suhteutetaanko tulokset kokoon vai ei. Jos kaikki kil-pailevat samassa sarjassa, isot eläimet jyräävät – jopa ihmiset pärjäävät jotenkuten. Kokoon suhteutetuissa olympialaisissa ötökät putsaavat palkintopöydän: Voi-mailun voittaa lantakuoriainen, joka pyörittelee 1 141 kertaa itsensä painoisia lantapalleroita. Nopeudessa potin korjaa tiikerikiittäjäinen, joka ihmisen kokoise-na kipittäisi 100 metriä 0,3 sekunnissa (vauhtia 1 150 km/h eli karvan verran alle äänennopeuden). Hyppyjä hallitsee ihmiskirppu, joka kokoisenamme hyppäisi korkeutta 250 ja pituutta 400 metriä!

On eri asia lukea kuin kokea, maastoon siis. Pötköttelen oksien läpi siilautuvassa valossa ja kat-selen kekomuurahaisia. Hmm... kuinka nopeita ne ovat? Kello käyntiin. Tiktak tiktak... Metriin kuluu 16 sekuntia. Ei hääviä. Mutta hetkinen, suhteessa kokoon... Ihmisen kokoinen murku juoksisi 100 metriä alle 7 sekunnissa. Ihmissalamat häviäisivät kirkkaasti!

Seurailen seku vain ilveksen jälkiä Pyhätunturissa. Metsänrajassa iso kissa hiipii; kynnenjäljet näkyvät ponnistuspaikalla; huikkea lähes 8-metrinen hyppy... Ja metsäjäniksen pakojäljet liittyvät talviseen tarinaan. Tuosta se on lähtenyt karkuun makuuksilta, loikkinut äkkiväärästi henkensä kaupalla. Valkoinen karvutppo kertoo, kuinka täpärästi ristikurpa pelastui.

Taas Pyhätunturissa. Loikoilan ja napostelen musti-koita. Hetkonen, mikäs karvainen ötökkä tuossa lehdellä on? Tai oli: yhtäkkiä näen vain vastavalossa kimaltelevan seitin. Seuraan seittiä... Tuossahan öttiäinen on. Luuppi esiin. Sehän syö saalista. Mitkä silmät, vähän söpöt! Tunturitplähyppikki, vau!

Hyppyhämähäkit loikkaavat 40 kertaa mittansa ver-ran hydraulisesti: hypyn alkaessa ne täyttävät tyhjät ta-karaajansa nesteillä ja sinkoutuvat kohteeseensa. Hypyn onnistumisen ne varmistavat turvaseitillä.

Peltotunturissa matkalla Kalmankaltiota Pahtajär-velle. Edessä parin viikon reissu: kanootilla alas Repo-/Ivalojokea Inariin ja paluu patikoiden. Laaksosta lähes-tyy kahlaajaparvi. Keskiyön auringossa hehkuvat linnut kiitävät hetkessä ohitseni. Punakuireja!

Punakuiirit ovat kestävyysihmeitä: Alaskassa pesivä kanta lentää yhtä soittoa Tyynen Valtameren yli Aust-raliaan talvehtimaan. Muuttomatkaa kertyy lähes 14 000 kilometriä; aikaa kuluu 11 vuorokautta; keskivauhti 51 km/h!

Tiedän, että muuttohaukka on maailman nopein eläin. Kun haukka syöksyy taivaalta, vauhtia on 360 km/h ja ääni kuulemma sen mukainen.

Linturetkellä Teuravuomalla. Teeret kukertavat, hanhet kaklattavat ja kurjet huutavat. Hetkellisen hil-jaisuuden särkee taivaalta kuuluva, voimistuva ääni. Lentokone? Ei, näen kaukana yläpuolellani pisteen. Hetkessä ääni kasvaa korvia huumavaksi vihellykseksi; piste pystysuoraan syöksyväksi haukaksi, joka näyttää kiitävän tuhoonsa. Muutamaa metriä ennen maata jalohaukka koukkaa vaakalento, levittää pyrstönsä, avaa siipensä ja laskeutuu elegantisti kakkärämännyn latvaan. Taitolentäjä pörhistelee ja alkaa sukia itseään. Tunnen sydämeni lyönnit.

On eri asia kokea kuin lukea.

Kirjailija ja toimittaja Kari Kaulanen on syntyyään Äkäslompolosta. Hänen käsialaansa ovat muun muassa Kuuramäki-trilogia ja Riemuliiterin historiik-ki. Kaulanen on myös yksi Kuukkelin aikaisemmista omistajista ja päätoimittajista. Mie ja matkailu -sarja ilmestyy jokaisessa kevään Kuukkelissa.

Tunturista Äkäsmyllyle

Mie tehin Tolosen Ahtin kansa jotaki reittihommia Ylläsjärven puolelaksi. Siihen aikaan oli jo lumi maassa. Ruukasimma jättää auton Kurtakon Keijon ja Ellan kartanolle, missä moottorikelk-kaaki säilytethiin.

Kelkala met ajoima methään ja Ahti sytytti alkajaisiksi kunnon nuotion. Se kävi siltä, ko van-halta tekijältä, ja semmonenhan Ahti oli.

Siinä met sitte lämmittelimmä liekitten loistheessa, kahvistelim-ma ja paistoima ensimmäiset pätkät HK:n sinistä, jota sinä talvena kulu kymmeniä kiloja.

Ko päivä valkeni, se met aloi-ma töihin. En muista tarkalheen, mitä reittiä met korjasimma,

mutta jokunen aika siinä kulahti.

Meän toinen työ oli kerätä tun-turista poies puhelinjohto, joka oli veetty Ylläsjärveltä Ylläksen huipula olevalle palovartianma-jale. Sitä pitkin mieki olin soitellu kesälä 1971, ko olin ollu palo-vartianna.

Johon kerrääminenkhään ei ollu ihan pikkuhomma, ko sitä oli kilometritolkula. Kuitenki met sen saima käärittyä ja kätöstet-tyä jonkulaisile rullile. Net met veimä moottorikelkan ahkiassa Luoshuun jonku mökile, olisko omistajaki ollu Mettähallituksen miehiä.

Mettähallitus panosti siihen aikaan Ylläksen matkailun ke-hittämisheen aluemettänhoitaja

Yrjö Hämäläisen johola. Sillä oli ittelä mökki Äkäsjoen rannassa Karilan lähelä.

Mettähallituksen tuohrein hanke oli Äkäsjärvestä lähtevän Äkäsjoen alkupäässä olevan, pa-lahneen härkinmyllyn uuelheen käyttökunthoon rakentaminen.

Sen paikka oli – ja on vieläki – pienen, Äkäskurkkio-nimisen puttouksen niskassa.

Ahti määräthiin johtamhaan työtä, ja mie siiryn samale työ-maale.

Äkäsmyllyn rakentajiksi oli pestattu minun isä, Toivo, isän nuorempi veli Aatos, Ristimellan Raimo ja Kalervo Uuttu eli Uuttu-Kalle, joka oli iteoinu hanketta Hämäläisen kansa.